

ประวัติศาสตร์โลก
ใน 6 แก้ว

A History of the World in 6 Glasses

Tom
Standage
เขียน

คุณากร
วานิชย์วิรุฬห์
แปล

ประวัติศาสตร์โลกใน 6 แก้ว

คุณากร วาณิชวิรุฬห์ แปล

จากเรื่อง **A History of the World in 6 Glasses**

โดย Tom Standage

ฉบับอิเล็กทรอนิกส์ (e-book) กรกฎาคม 2566

พิมพ์ครั้งที่ 7 (ฉบับปรับปรุงใหม่): สำนักพิมพ์ bookscape, มิถุนายน 2565

พิมพ์ครั้งที่ 1-6: สำนักพิมพ์มติชน, 2549-2556

ราคา 325 บาท

บรรณาธิการอำนวยการ

ปกป้อง จันวิทย์ วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง

บรรณาธิการบริหาร

ณัฐพรณ เรื่องศิริनुสรณ

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

บุญชัย แซ่เจียว

บรรณาธิการสำนักพิมพ์

นนท์ชนก คามขิตานนท์

ชลิดา หนูหล้า

เมธาวี ริชตวจิน

ศรัชญ์ศรณ์ ศรประสิทธิ์

บรรณาธิการศิลปกรรม

ยุทธภูมิ ปั่นฟอง

ศิลปกรรม

จิรัชยา หงษ์แก้ว

ผู้จัดการสำนักพิมพ์

ดวงกมล บุญจันทร์

ผู้จัดการฝ่ายการตลาดและเครือข่ายสัมพันธ์

จิรัฐ ณะชัย

เจ้าหน้าที่การตลาด

ธารารัตน์ เพ็ชรไผ่

บรรณาธิการต้นฉบับ

บุญชัย แซ่เจียว

ภาพปก

นุชชา ประพัฒน์

ออกแบบรูปเล่ม

จิรัชยา หงษ์แก้ว

นักศึกษาฝึกงาน

พรชนก จันตะ

ปาริต อำนวยพรไพศาล

จัดทำโดย

บริษัท บุกส์เคป จำกัด

เลขที่ 83/2 ซอยอารีย์สัมพันธ์ 1 แขวงพญาไท เขตพญาไท กทม. 10400

โทรศัพท์ 09 2110 5501

email: bookscapethailand@gmail.com

facebook: www.facebook.com/bookscapethailand

twitter: www.twitter.com/bookscapethailand

website: www.bookscapethailand.co

instagram: www.instagram.com/bookscapethailand

จัดจำหน่าย

บริษัท ซีอีเอดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน)

SE-EDUCATION PUBLIC COMPANY LIMITED

เลขที่ 1858/87-90 ถนนเทพรัตน แขวงบางนาใต้ เขตบางนา กทม. 10260

โทรศัพท์ 0 2826 8000

โทรสาร 0 2826 8999

website: <http://www.se-ed.com/>

สำหรับสถาบันการศึกษา องค์กร หรือบุคคล ที่ต้องการสั่งซื้อหนังสือ
จำนวนมากในราคาลดพิเศษ โปรดติดต่อ สำนักพิมพ์บุ๊คสเคป
หมายเลขโทรศัพท์ 09 2110 5501
หรือ e-mail: bookscapethailand@gmail.com

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

สแตนเดจ, ทอม.

ประวัติศาสตร์โลกใน 6 แก้ว.-- พิมพ์ครั้งที่ 7.-- กรุงเทพฯ: บุ๊คสเคป, 2565. 320 หน้า.

1. เครื่องดื่ม. I. คุณากร วาณิชยวิรุฬห์, ผู้แปล. II. ชื่อเรื่อง.

641.2

ISBN (e-book) 978-616-8313-98-5

Copyright © 2005 by Tom Standage.

This edition published by arrangement with Brockman, Inc.

Thai language translation copyright © 2022 by Bookscape.

All Rights Reserved.

สารบัญ

คำนำผู้แปล ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7	6
คำนำผู้แปล ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1	10
บทนำ ของเหลวอันจะขาดเสียมิได้	14
เบียร์ในเมโสโปเตเมียและอียิปต์	
1 การหมักบ่มในสมัยหิน	22
2 เครื่องหมายแห่งอารยะ	38
ไวน์ของชาวกรีกและโรมัน	
3 สุนทรียรสแห่งไวน์	56
4 เถาอุ้งของจักรพรรดิ	82
เหล้าในยุคอาณานิคม	
5 เหล้าแรงและทะเลกว้าง	104
6 เครื่องดื่มที่สร้างอเมริกา	124
กาแฟในยุคแห่งเหตุผล	
7 ยอดเครื่องดื่มเสริมสติ	144
8 อินเทอร์เน็ตโบราณในร้านกาแฟ	162

ชากับจักรวรรดิอังกฤษ

9 จักรวรรดิองศา	188
10 พลาญภาพองศา	212

โคคา-โคลากับตำนานความรุ่งโรจน์ องอเมริกา

11 จากโชดาถึงโคลา	238
12 โลกาวิตันในพวดทั่ว	264

บหล่งห้าย หวนคืนสู่จุดเริ่มต้น	280

กิตติกรรมประกาศ	290

ภาคผนวก แกระอยเครื่องดื่มโบราณ	292

บันทึกห้ายเล่ม	302

บรรณานุกรม	310

คำนำผู้แปล

ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7

หนังสือทุกเล่มต่างปรากฏขึ้นท่ามกลางบริบทอันจำเพาะเจาะจง ...
ประวัติศาสตร์โลกใน 6 แก้ว ฉบับภาษาไทยก็เช่นกัน

ก่อนจะพลิกหน้ากระดาษไปสำรวจประวัติศาสตร์โลก ที่หอม
สแตนเดจ เรียบเรียงผ่านมุมมองของเครื่องตีมันทรอทธิพล นับจากเปียร์
ไวน์ เหล้า กาแฟ ชา และโคลา ผมขอถือโอกาสที่สำนักพิมพ์ bookscape
ตั้งใจชุบชีวิตต้นฉบับหนังสือเล่มนี้ เล่าขานบริบทแวดล้อม รวมถึงที่มา
ที่ไปของการแปลต้นฉบับและจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ครั้งแรกเมื่อ 16 ปี
ที่แล้วสักเล็กน้อย

เรามาเริ่มด้วยการหมุนเข็มนาฬิกาย้อนเวลากลับไปยังปี 2006
(พ.ศ. 2549) ก่อนหน้าเกิดเจ็ตเปลี่ยนโลกอย่างไอโฟนเครื่องแรกจะออก
วางตลาด เมื่อวิกฤตซับไพรม์ยังเป็นแค่คำพยากรณ์ของนักเศรษฐศาสตร์
กลุ่มเล็กๆ และไม่มีใครจินตนาการออกว่าคลื่นสึนามิจากแผ่นดินไหว
จะจุดชนวนวิกฤตการณ์โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในญี่ปุ่น ตอนนั้น ผมในฐานะ
นักแปลและนักประวัติศาสตร์วัยหนุ่ม ยังใช้เวลาเดินสำรวจร้านหนังสือ
ตามห้างสรรพสินค้าย่านกลางเมืองเป็นประจำ ในห้วงเวลาที่โซเชี่ยลมีเดีย

ยังเป็นของแปลกใหม่ไม่แพร่หลาย หนังสือและนิตยสารสื่อสิ่งพิมพ์ยังคง
ครองสถานะแหล่งข้อมูลหลักสำหรับการค้นคว้าหาความรู้ของคนส่วนใหญ่

ในสมัยนั้น หนังสือประวัติศาสตร์ที่เผยแพร่เป็นภาษาไทยยังมี
หัวเรื่องค่อนข้างจำกัด ส่วนมากมักมีกรอบเนื้อหาที่แบ่งออกตามประเทศ
ทวีป หรือยุคสมัย อาทิ หนังสือประวัติศาสตร์จีน ประวัติศาสตร์ยุโรป หรือ
ประวัติศาสตร์ยุคโบราณ ส่วนที่เหลือมักหนีไม่พ้นหนังสือประวัติบุคคล
สำคัญหรือเหตุการณ์สำคัญอย่างนโปเลียน ชูสีไทเฮา หรือสงครามโลก

ยิ่งถ้าเราเจาะลึกลงไปในเรื่องประวัติศาสตร์โลก จะยิ่งเห็น
ชัดว่า หนังสือส่วนมากเป็นตำราเล่มใหญ่ยักษ์บรรจุรายละเอียดยิบย่อย
เข้าไปอัดเรียงกันโดยหวังให้ครอบคลุมทุกเรื่องที่คู่ควรกับการออกสอบ
หนังสือประวัติศาสตร์โลกบางเล่มเป็นฝีมือการลงแขกของผู้เชี่ยวชาญ
นับสิบคน ซึ่งแบ่งกันเขียนเนื้อหาตามหัวเรื่องหรือยุคที่ตนถนัด โดยหวัง
ให้เป็นตำราครอบคลุมเหตุการณ์สำคัญทั้งปวงบนสารพัดภูมิภาคของโลก
ในเล่มเดียว สำหรับนักอ่านทั่วไป หนังสือประวัติศาสตร์โลกเหล่านี้จึงเทียบ
ได้กับสารานุกรมที่อัดแน่นด้วยข้อมูลจำเพาะสำหรับค้นคว้า หาใช้หนังสือ
ที่ออกแบบให้ใครๆ พกไปอ่านเพื่อความเพลิดเพลินจากหน้าแรกจนหน้า
สุดท้าย

ทว่าในช่วงเดียวกันนั้น ภูมิทัศน์วงการหนังสือประวัติศาสตร์โลก
ในภาคภาษาอังกฤษกลับเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ จากตัวเลือกหนังสือ
เดิมๆ ที่มักจะหนีไม่พ้นชื่อในทำนอง World History, History of the
World, Civilizations, Modern World History หรือแม้แต่ Global History
ซึ่งมุ่งบอกเล่าทุกอย่าง มาตรฐานนี้ก็เริ่มปรากฏหนังสือประวัติศาสตร์โลก
แนวใหม่ ที่พุ่งความสนใจและให้น้ำหนักกับประเด็น หัวเรื่อง หรือแม้แต่
ข่าวของชิ้นเล็กๆ ที่ปรากฏอยู่ในชีวิตประจำวันของคนทั่วไป แต่ไม่ค่อย
ถูกมองว่าสำคัญอะไร

การเฟื่องฟูของหนังสือในสกุล “ประวัติศาสตร์โลกผ่านมุมมอง
ของสิ่งเล็กๆ” ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเกลือ ไฟ ปลาเค็ม น้ำตาล สี ถ่านหิน

ฯลฯ อีกมากมายนี้ คือปฏิกริยาโดยตรงต่อหนังสือประวัติศาสตร์โลกแบบเดิมๆ ที่ไม่ว่าจะเขียนกันอีกกี่รอบกี่เล่มก็หนีไม่พ้นเรื่องชัยชนะของอเล็กซานเดอร์มหาราช สงครามครูเสด ความรุ่งโรจน์ของอิตาลียุคเรอเนซองส์ และอำนาจของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ราวกับเป็นเนื้อหาบทสวดในคัมภีร์ที่กำหนดตายตัว

ในอีกด้านหนึ่ง ก็ต้องให้เครดิตนักประวัติศาสตร์และนักเขียนรุ่นหลังที่กล้าทดลองตั้งคำถามแปลกใหม่เพื่อผลักดันกรอบความคิดและท้าทายคำอธิบายเดิมๆ จนสามารถเปิดมุมมองให้ใครต่อใครประจักษ์ว่า ประวัติศาสตร์โลกจากมุมมองของผักปลา อาหาร ภูเขา สีสัน หรือจุดตั้งต้นใดๆ ก็อาจเผยเรื่องราวตื่นตาตื่นใจและมอมมิติใหม่ๆ ต่อความเข้าใจเกี่ยวกับอดีตของมนุษย์ได้มหาศาล

ช่วงต้นปี 2006 ผมมีจังหวะได้แลกเปลี่ยนประเด็นเหล่านี้กับพี่ละ ภาณี ลอยเกตุ หัวหน้ากองบรรณาธิการสำนักพิมพ์มติชนขณะนั้น ซึ่งบุกเบิกและประสบความสำเร็จกับการจัดพิมพ์หนังสือแปลด้านวิทยาศาสตร์พอสมควร เราเห็นตรงกันว่า น่าจะมีนักอ่านชาวไทยสนใจงานแปลด้านประวัติศาสตร์โลกในแนวใหม่เช่นกัน ผมจึงรับปากจะกลับไปคัดสรรต้นฉบับหนังสือที่มีศักยภาพมาเสนอให้สำนักพิมพ์พิจารณา ทั้งยังอาสาเป็นหนึ่งในคณะผู้แปลหนังสือที่เราเรียกกันเล่นๆ ว่าชุด “ประวัติศาสตร์โลกนอกกรอบ” นี้ด้วย

ประวัติศาสตร์โลกใน 6 แก้ว ของทอม สแตนเดจ ซึ่งเพิ่งตีพิมพ์ออกมาสดๆ ร้อนๆ คือหนังสือเล่มแรกสุดที่ผมเลือกนำเสนอ ส่วนหนึ่งเพราะชอบมุมมองของผู้เขียนตั้งแต่ได้อ่าน *The Victorian Internet* ซึ่งว่าด้วยเครือข่ายโทรเลขสมัยศตวรรษที่ 19 ว่า เหตุผลสำคัญยิ่งกว่าคือความเชื่อว่าเครื่องตีพิมพ์เป็นเครื่องใกล้ตัวเราทุกคน การได้ตีพิมพ์ด่ากับเกร็ดสาระเรื่องอิทธิพลของกาแฟ ชา เปียร์ หรือโคลา อย่างละนิดละหน่อย น่าตรงใจกับนักอ่านชาวไทยจำนวนมากที่ไม่ต้องการอ่านหนังสือที่มีรายละเอียดยืดยาวรุ่มร่ามเกินจำเป็น

แม้แต่หน้าปก *ประวัติศาสตร์โลกใน 6 แก้ว* ฉบับพิมพ์ครั้งแรก ก็สื่อถึงความตั้งใจจะฉีกขนบการออกแบบหน้าปกหนังสือประวัติศาสตร์ ในสมัยนั้น แทนที่จะใช้ภาพสงคราม แลนด์มาร์ก และฟอนต์อักษร ที่ดูจริงจังขึงขังอลังการ ทีมงานเห็นพ้องให้ลองหันมาใช้เส้นโครงนอก แขนเรียบง่าย แฝงกลิ่นอายป๊อปอาร์ตจนได้หน้าปกอันเก๋เลี้ยงเกล้า ทันสมัยไม่คร่ำครึ จากนั้นจึงหยอดสีพาสเทลลงไปชี้ชวนให้นักอ่านนึกถึง ไอศกรีมหรือน้ำหวานที่ใครๆ ก็ทานได้คล่องคอ

ปรากฏว่านักอ่านชาวไทยให้การต้อนรับ *ประวัติศาสตร์โลกใน 6 แก้ว* อย่างอบอุ่นเกินคาด มีไม่บ่อยครั้งนักที่เราจะเห็นหนังสือแปล ด้านประวัติศาสตร์สักเล่ม ติดชาร์ตหนังสือขายดีจนตีพิมพ์ซ้ำหลายครั้ง ในช่วงเวลาไม่กี่ปี นักประวัติศาสตร์หลายท่านแนะนำให้เป็นหนังสืออ่าน ประกอบรายวิชาต่างๆ ผมเองในฐานะคนเสพติดกาแฟเย็น เคยเห็นหนังสือ ปรากฏตามร้านกาแฟหลายแห่งแม้จะเป็นยุคที่วัฒนธรรมคาเฟ่ฮอปปี้ง เพิ่งจะเริ่มหยั่งรากบนแผ่นดินไทย และมีลูกค้าวัยต่างๆ หยิบมาพลิกอ่าน

ในฐานะผู้แปล การได้เห็นเนื้อหาประวัติศาสตร์โลกกลายเป็น หัวเรื่องที่จิตซิดน้อยลงสักหน่อย เข้าถึงง่ายขึ้นสักนิด และไม่ถูกจองจำ ไว้ในตำราเล่มหนาเตอะบนหิ้งราวกับคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์อีกต่อไป คือความ ภูมิใจเล็กๆ ที่อยากบอกเล่าแก่ผู้ที่เคยอ่านและผู้ที่กำลังจะพลิกอ่าน หนังสืออันทรงเสน่ห์ที่จัดพิมพ์ขึ้นใหม่นี้ ถ้าหากเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยจาก *ประวัติศาสตร์โลกใน 6 แก้ว* ฉบับภาษาไทย ช่วยให้ผู้อ่านเพลิดเพลิน กับการเสพเครื่องดื่ม หรือเกิดบทสนทนาซึ่งเชื่อมโยงของเหลวในมือ กับเรื่องราวอันยิ่งใหญ่จากมุมต่างๆ ของโลกได้มากขึ้นสักนิด ก็นับว่าการ ทำหน้าที่นักแปลและนักประวัติศาสตร์คนหนึ่งของผมสำเร็จลุล่วงลงแล้ว

คุณากร วาณิชยวิรุฬห์

20 มิถุนายน 2565

คำนำผู้แปล

ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1

ใครหลายคนคงเคยถูกบังคับให้ท่องจำชื่อสถานที่ บุคคล หรือปีที่เกิดเหตุการณ์สำคัญในวิชาประวัติศาสตร์กันมาแล้ว การซึมซับความสำคัญของเมืองเล็กซานเดรีย พระเจ้าไซริสมหาราช หรือปี ค.ศ. 1492 นั้นไม่ใช่เรื่องน่าสนุก และก็คงไม่มีวันกลายเป็นเรื่องสนุกขึ้นมาได้อย่างแน่นอน หากตัวผู้เรียนประวัติศาสตร์เองยังไม่ตระหนักเสียก่อนว่าสิ่งเหล่านี้สำคัญอย่างไร ประวัติศาสตร์จะเป็นยาขมอยู่ต่อไป หากเราไม่สอนให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของวิชาประวัติศาสตร์

หากท่านเป็นคนหนึ่งที่รู้สึกเบื่อหน่ายกับวิชานี้ และมองมันเป็นยาขมแล้วละก็ หนังสือ *ประวัติศาสตร์โลกใน 6 แก้ว* เล่มนี้อาจทำให้ท่านเปลี่ยนใจ

ทอม สแตนเดจ ได้หยิบประวัติศาสตร์โลก ซึ่งดูเหมือนจะมีรสขมยิ่งกว่าประวัติศาสตร์ทั่วไปมาชำแหละและเรียบเรียงขึ้นใหม่ เป็นประวัติศาสตร์ฉบับสิ้นคอก มีเครื่องดื่มถึงหกแก้วมาช่วยทำลายรสอันไม่พึงประสงค์

หนังสือเล่มนี้จะนำท่านไปสัมผัสกับประวัติศาสตร์ของเครื่องดื่มหกชนิดคือ เบียร์ ไวน์ เหล้า กาแฟ ชา และโคลา อันเป็นสิ่งรอบตัวที่เราต่างคุ้นเคยดี แต่สิ่งแสนธรรมดาเหล่านี้ก็มีประวัติและเรื่องราวอันน่าอัศจรรย์จะมาแล้วท่าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องต้นกำเนิด สรรพคุณ การปรุงแต่ง หรือความแพร่หลายของมัน น่าทึ่งเพียงใดที่มนุษย์ที่มีภาษา วัฒนธรรม และนิยมอาหารคนละรสชาติจากทั่วโลกต่างยอมรับให้ไวน์เป็นดาวเด่นในงานเลี้ยงฉลอง ทำไมชาวอังกฤษถึงดื่มแต่ชาแดงเป็นหลัก ทำไมคนต้องนัดพบคุยธุระกันที่ร้านกาแฟ

ทว่าสิ่งที่น่าสนใจยิ่งกว่าคือ เครื่องดื่มเหล่านี้ได้มีส่วนกำหนดชะตาประวัติศาสตร์โลกมาแล้วทั้งสิ้น หากไม่มีเบียร์ ชาวอียิปต์อาจสร้างพีระมิดไม่สำเร็จ หากไม่รู้จักรักการผลิตเหล้ารัม ชาวอเมริกันก็อาจต้องตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษไปอีกนาน การปฏิวัติฝรั่งเศสอาจไม่เกิดขึ้น หากปราศจากกาแฟ

ในเมื่อเครื่องดื่มทั้งหกแก้วล้วนสำคัญต่อความพลิกผันในอดีต และสิ่งรอบตัวเราในปัจจุบันมากถึงขั้นนี้แล้ว ท่านจะไม่ลองสัมผัสหนังสือเล่มแรกในชุดประวัติศาสตร์นอกกรอบเล่มนี้หรือ

ผมอยากให้ท่านลองอ่าน *ประวัติศาสตร์โลกใน 6 แก้ว* ในฐานะเครื่องดื่มช่วยกลืนยาขม ไม่แน่ว่าคราวหน้าท่านอาจไม่มองประวัติศาสตร์เป็นยาขมอีกต่อไป

คุณากร วาณิชยวิรุฬห์

האגודה

A History of the World in 6 Glasses

by
Tom Standage

ประวัติศาสตร์โลกใน 6 แก้ว

แปลโดย
คุณากร วาณิชวิรุฬห์

บทนำ

วงแหวนอันจะขาดเสียมิได้

ไม่มีหรรษาประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ
จะมีก็แต่ประวัติศาสตร์เกี่ยวกับแง่มุมสารพันของชีวิตมนุษย์เท่านั้น

คาร์ล ปอปเปอร์

นักปรัชญาวิทยาศาสตร์ (1902-1994)

ความกระหายน้ำเป็นเรื่องคอขาดบาดตายยิ่งกว่าความหิวโหย หากขาดอาหารคุณอาจมีชีวิตรอดได้นานนับสัปดาห์ แต่ถ้าขาดของเหลว มาดับกระหายเสียแล้ว ก็นับเป็นบุญโขหากคุณรอดชีวิตได้อีกสองสามวัน มีเพียงการหายใจเท่านั้นที่สำคัญกว่าการหาของเหลวมาดับกระหาย เมื่อนับหมื่นปีที่แล้ว มนุษย์สมัยแรกยังท่องไปเป็นกลุ่มเล็กๆ เนื่องจากไม่รู้จักรักการเก็บน้ำ พวกเขาจึงต้องแวะพักตามเขตใกล้แม่น้ำ บ่อน้ำ หรือ ทะเลสาบ เพื่อให้มั่นใจว่ายังมีแหล่งน้ำจืดให้ดื่มกินได้ต่อไป แหล่งน้ำจึงเป็นข้อจำกัดและตัวชี้หน้าความก้าวหน้าของมนุษยชาติ เครื่องดื่มได้กำหนด โฉมหน้าประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติมานับแต่นั้น

ในช่วงหมื่นปีที่แล้วนี่เองที่เครื่องดื่มอื่นๆ ได้เข้ามาท้าทายความสำคัญของน้ำ เครื่องดื่มเหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่เกิดจากการจงใจทำขึ้น นอกจากจะเป็นทางเลือกสำหรับดับกระหายแทนน้ำที่มัก จะปนเปื้อนด้วยเชื้อโรค เครื่องดื่มใหม่ๆ เหล่านี้ยังมีบทบาทแตกต่างกันไป บ้างถูกใช้เป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยน ใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา บ้างเป็น

สัญลักษณ์ทางการเมือง เป็นแรงบันดาลใจในการสรรค์สร้างปรัชญาและงานศิลปะ เครื่องดื่มบางอย่างทำหน้าที่ป่าวประกาศอำนาจและสถานะผู้นำ บางอย่างใช้ควบคุมหรือสร้างความพึงใจแก่ผู้ถูกกดขี่ มีการใช้เครื่องดื่มเพื่อเฉลิมฉลองในวาระการกำเนิด เพื่อการระลึกถึงการตายจาก และเชื่อมสายสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้น เครื่องดื่มยังมีบทบาทผูกมัดข้อตกลงและสัญญาทางธุรกิจ ช่วยลบล้างสิ่งที่อ่อนล้าหรือทำให้จิตใจเคลิบเคลิ้ม เป็นทั้งยาแก้ชีวิตและยาพิษมรณะ

ตลอดสายธารประวัติศาสตร์อันยาวนาน เครื่องดื่มต่างๆ ได้เข้ามามีบทบาทโดดเด่นตามแต่ยุคสมัย สถานที่ และวัฒนธรรมต่างๆ นับจากหมู่บ้านยุคหิน ถึงห้องกินอาหารค่ำของชาวกรีกโบราณ หรือร้านกาแฟในยุคแห่งความสว่างไสวทางปัญญา เครื่องดื่มแต่ละชนิดได้รับความนิยมเมื่อมันสอดคล้องกับความต้องการหรือกระแสทางประวัติศาสตร์อย่างเหมาะสม ในบางกรณี เครื่องดื่มเองก็ส่งอิทธิพลขึ้นนำประวัติศาสตร์ให้ก้าวไปสู่หนทางที่คาดไม่ถึง ในเมื่อนักโบราณคดีแบ่งยุคสมัยต่างๆ ตามวัตถุที่ใช้ออกเป็นยุคหิน ยุคสำริด ยุคเหล็ก ฯลฯ จึงไม่ใช่เรื่องแปลกหากเราจะลองแบ่งประวัติศาสตร์โลกออกเป็นช่วงๆ ตามยุคสมัยที่เครื่องดื่มแต่ละชนิดมีบทบาทเด่น จนสามารถลำดับพัฒนาการของประวัติศาสตร์โลกผ่านเครื่องดื่ม 6 ชนิด ได้แก่ เบียร์ ไวน์ สุรา กาแฟ ชา และโคลา ในจำนวนนี้ เครื่องดื่มสามชนิดมีแอลกอฮอล์เป็นส่วนผสม ส่วนอีกสามชนิดมีกาแฟอื่น ทว่าทั้งหมดล้วนแต่เป็นเครื่องดื่มที่โดดเด่นในยุคสมัยที่สำคัญๆ นับแต่ยุคดึกดำบรรพ์จนถึงสมัยปัจจุบันทั้งสิ้น

เหตุการณ์ที่นำมนุษย์ก้าวอย่างมาสู่เส้นทางแห่งความเป็นสมัยใหม่คือการเพาะปลูก เริ่มจากการเพาะปลูกธัญพืชที่ให้เมล็ด ซึ่งเริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกในตะวันออกใกล้เมื่อราวหมื่นปีที่แล้ว ตามมาด้วยกำเนิดของเบียร์แบบง่าย ๆ และในอีกห้าพันปีต่อมา อารยธรรมที่เก่าแก่ที่สุดของมนุษย์ก็ปรากฏขึ้นในเขตเมโสโปเตเมียและอียิปต์ สองวัฒนธรรมซึ่งพัฒนาคู่ขนานกันไปนี้ มีรากฐานอยู่บนผลิตผลเมล็ดพืชส่วนเกิน อันเป็นผล

จากการทำเกษตรกรรมขนาดใหญ่ที่เป็นระบบ ผลผลิตส่วนเกินช่วยให้ประชากรจำนวนหยิบมือมีอาหารกินโดยไม่ต้องลงแรงทำงานในไร่นา และได้เข้าไปเป็นนักบวช นักบริหาร อาลักษณ์ และนายช่างผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เปียร์ไม่เพียงบำรุงผู้พำนักอาศัยในเมืองแห่งแรกและผู้ประพันธ์เอกสารชิ้นแรกเท่านั้น แต่เมื่อธัญพืชคือพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจ ค่าจ้างและการปันส่วนจึงจ่ายในรูปของขนมปังและเปียร์

วัฒนธรรมอันรุ่งโรจน์ที่พัฒนาขึ้นตามนครรัฐของชาวกรีกโบราณในช่วงหนึ่งพันปีก่อนคริสตกาล ได้สร้างสมความก้าวหน้าด้านปรัชญา รัฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และวรรณกรรม ซึ่งยังคงเป็นรากฐานทางความคิดของสังคมตะวันตกสมัยใหม่ ไวนั้นเปรียบได้กับเส้นเลือดคอยหล่อเลี้ยงอารยธรรมในย่านเมดิเตอร์เรเนียน และเป็นรากฐานของเครือข่ายการค้ามหาสมุทรที่ช่วยแพร่ความคิดของชาวกรีกออกไปทั่วบริเวณกว้าง ในงานสังสรรค์อันเป็นทางการ หรือ *ซิมโพเซียน* ซึ่งผู้คนต่างถกเถียงกันในหัวข้อทางรัฐศาสตร์ กวีนิพนธ์ และปรัชญา โดยผู้เข้าร่วมงานต่างดื่มไวน์ที่เจือจางจากขามไบเดียวกัน ครั้นถึงสมัยโรมัน ไวนั้นก็ยังแพร่หลายออกไป ภาพโครงสร้างสังคมที่มีการจัดลำดับชั้นของชาวโรมันสะท้อนออกมาอย่างชัดเจนผ่านลำดับชั้นและรูปแบบของไวน์ สองศาสนาหลักของโลกเคยออกประกาศเกี่ยวกับการดื่มไวน์ที่มีเนื้อความตรงกันข้าม พิตีลีสมหาสนิทของชาวคริสต์มีไวน์เป็นศูนย์กลาง แต่หลังจากจักรวรรดิโรมันล่มสลายและศาสนาอิสลามเจริญขึ้น ไวนั้นก็กลับกลายเป็นสิ่งผิดกฎหมายภายในดินแดนต้นกำเนิดของมัน

หลังจากกรุงโรมล่มสลายไปราวหนึ่งพันปี กระแสความคิดตะวันตกก็ก้าวรุดหน้าไปอีกครั้ง อันเป็นผลจากการกลับไปค้นพบความรู้สมัยกรีกและโรมัน ซึ่งส่วนมากได้รับการพิทักษ์และพัฒนาขึ้นโดยปราชญ์จากโลกอาหรับ ในสมัยดังกล่าว นักสำรวจชาวยุโรปที่ต้องการจะหลุดพ้นจากชาวอาหรับซึ่งผูกขาดการค้ากับโลกตะวันออก ก็ตัดสินใจล่องเรือไปทางตะวันตกสู่ทวีปอเมริกา และทางตะวันออกสู่อินเดียและจีน จนเกิด

เส้นทางการเดินเรือทางทะเลรอบโลก ชาตินยุโรปต่างแก่งแย่งกันอ้างสิทธิเหนือดินแดนส่วนต่างๆ ในยุคแห่งการค้นพบนี้ เครื่องดื่มชนิดใหม่เกิดจากการกลั่น อันเป็นกระบวนการของนักเล่นแร่แปรธาตุที่รู้จักกันมาแต่ครั้งโบราณ แต่ชาวอาหรับได้ปรับปรุงให้ดีขึ้น การกลั่นทำให้ได้เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เข้มข้นและเก็บไว้ได้นาน เหมาะสำหรับนำติดตัวไปกับการท่องเที่ยว เครื่องดื่มที่วันนี้ได้แก่เบียร์ดี เหล้ารัม และวิสกี้ ซึ่งต่างถูกใช้แทนเงินตราเพื่อแลกเปลี่ยนกับทาส และกลายเป็นที่นิยมมากในอาณานิคมแถบอเมริกาเหนือ ซึ่งมันจะกลายเป็นประเด็นทางการเมืองจนมีส่วนสำคัญในการสถาปนาสหรัฐอเมริกา

การขยายตัวทางภูมิศาสตร์สู่ดินแดนใหม่ๆ ปรากฏควบคู่ไปกับความผลิบานทางภูมิปัญญา ครั้นนักคิดตะวันตกมองออกไปนอกกรอบความเชื่อโบราณที่ได้รับมาจากชาวกรีก พวกเขาก็เริ่มคิดค้นทฤษฎีใหม่ๆ ทางวิทยาศาสตร์ รัฐศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ เครื่องดื่มที่โดดเด่นของยุคแห่งเหตุผลในตอนนั้นคือกาแฟ เครื่องดื่มลิ้นลับซึ่งนิยมกันทั่วยุโรปนี้ มีกำเนิดจากตะวันออกกลาง ร้านรวงที่เกิดขึ้นเพื่อเสิร์ฟกาแฟนั้นมีคุณลักษณะแตกต่างจากร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และได้กลายเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนข่าวสารเรื่องการค้า การเมือง และภูมิปัญญากาแฟช่วยให้สมองปลอดโปร่ง มันจึงเป็นเครื่องดื่มในอุดมคติของนักวิทยาศาสตร์ นักธุรกิจ และนักปรัชญา บทสนทนาในร้านกาแฟนำไปสู่การก่อตั้งสมาคมเพื่อการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ การก่อตั้งหนังสือพิมพ์ การสถาปนาสถาบันการเงิน และเป็นเชื้อความคิดปฏิวัติ โดยเฉพาะในกรณีของฝรั่งเศส

แต่ไม่นาน ชาวยุโรปโดยเฉพาะชาวอังกฤษซึ่งเคยโปรดปรานกาแฟก็เริ่มหันไปหลงใหลชาที่นำเข้ามาจากจีน ความนิยมดื่มชาในยุโรปมีส่วนเร่งให้ต้องเปิดเส้นทางการค้าที่ทำกำไรมหาศาลกับโลกตะวันออก และปูทางสู่ลัทธิจักรวรรดินิยมและการปฏิวัติอุตสาหกรรมอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ครั้นชาเข้าครองใจชาวอังกฤษเรียบร้อยแล้ว ชายังช่วยให้

อังกฤษกลายเป็นมหาอำนาจระดับโลกเป็นประเทศแรก ความปรารถนาที่จะบริโภคชาวอย่างต่อเนื่องส่งผลใหญ่หลวงต่อนโยบายต่างประเทศของอังกฤษ ทั้งยังมีส่วนช่วยให้อเมริกาได้รับเอกราช โคนล้มอารยธรรมเก่าแก่ของจีน และทำให้อินเดียกลายเป็นแหล่งผลิตชาที่สำคัญในระดับอุตสาหกรรม

แม้เครื่องตี้อัดก๊าซหรือน้ำอัดลมจะกำเนิดขึ้นในยุโรปตั้งแต่ช่วงปลายศตวรรษที่ 18 แต่เครื่องตี้อัดจากแอลกอฮอล์เหล่านี้ก็กลายเป็นที่รู้จักอย่างแท้จริงเมื่อมีการคิดค้นโคคา-โคลาในอีกร้อยปีให้หลัง จากเครื่องดื่มที่เภสัชกรชาวแอตแลนตาพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นยาให้ใครต่อใครสามารถซื้อหากัน โคคา-โคลาได้กลายเป็นเครื่องดื่มประจำชาติอเมริกา เป็นสัญลักษณ์แทนความเฟื่องฟูของลัทธิทุนนิยมบริโภคที่ผลักดันอเมริกาสู่สถานะมหาอำนาจของโลก โคคา-โคลาเดินทางไปกับทหารอเมริกันซึ่งรบในสมรภูมิทั่วโลกตลอดศตวรรษที่ 20 จนกลายเป็นสินค้าที่รู้จักกันดีที่สุดและแพร่หลายไปยังประเทศต่างๆ มากที่สุดในโลก มาบัดนี้ มันได้กลายเป็นสัญลักษณ์ของโลกที่กลายเป็นตลาดเดียวเสียแล้ว

เครื่องดื่มนั้นเกี่ยวพันกับสายธารประวัติศาสตร์อย่างแนบแน่นกว่าที่เราคิดกันมาก ทั้งยังส่งอิทธิพลต่อโฉมหน้าประวัติศาสตร์อยู่ไม่น้อย การจะเข้าถึงความซับซ้อนว่าเครื่องดื่มอะไร เพราะอะไร และพวกเขาได้มันมาจากไหน จำต้องอาศัยการสำรวจรวมแดนความรู้ของสาขาวิชาซึ่งดูเหมือนจะไม่เกี่ยวข้องกันเลย ดังเช่นประวัติศาสตร์ของการเกษตร ปรัชญา ศาสนา เภสัชศาสตร์ เทคโนโลยี และการค้า เครื่องดื่มทั้งหกชนิดที่กล่าวถึงในหนังสือเล่มนี้ แสดงให้เห็นว่าอารยธรรมและวัฒนธรรมต่างๆ ของโลก ล้วนเกี่ยวโยงกันอย่างซับซ้อนและไม่อาจแยกจากกันได้ เบียร์ ไวน์ เหล้า กาแฟ ชา และโคลาในบ้าน คือสิ่งย้ำเตือนให้เราหันมาหวนคิดถึงบทบาทของพวกมันในอดีต คือของเหลวที่ตอกย้ำถึงพลังซึ่งมีส่วนรังสรรค์โลกสมัยใหม่ หากลองได้เข้าไปซดคู่ยหาदनรากของพวกมันดูแล้ว ผมรับรองเลยว่าคุณจะไม่มีความมองเครื่องดื่มแก้วโปรดของคุณในมุมเดิมอีกเลย

האגודה

เบียร์ในเมโสโปเตเมียและอียิปต์

บทที่ 1

การหมักบ่มในสมัยหิน

การหมกบ่มกับอารยธรรม เป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก

จอห์น ชาร์ดี

กวีชาวอเมริกัน (1916-1986)

ดื่มเรื่องราวดึกดำบรรพ์

มนุษย์ซึ่งเริ่มอพยพออกจากทวีปแอฟริกาตั้งแต่มานาน 50,000 ปีที่แล้ว เดินทางพเนจรเป็นกลุ่มเล็กๆ ราว 30 ชีวิต เร่ร่อนหาที่พำนักตามถ้ำ กระท่อม หรือกระโจมหนังสัตว์ พวกเขายังชีพด้วยการล่าสัตว์ จับเหยื่อ จับปลาและเก็บพืชป่าเป็นอาหาร ทำให้ต้องโยกย้ายถิ่นฐานเพื่อหาแหล่งอาหารตามฤดูกาลอยู่ตลอดเวลา มนุษย์โบราณเหล่านี้รู้จักใช้หิน เบ็ดตกปลา และเข็มเย็บผ้า แต่มานาน 12,000 ปีที่แล้ว กลับเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ เมื่อมนุษย์ในตะวันออกไกลละทิ้งวิถีชีวิตแบบล่าสัตว์หาของป่าที่เคยเป็นมาในยุคหินเก่า และเริ่มหันมาทำการเพาะปลูก ลงหลักปักฐาน สร้างหมู่บ้านอันจะเติบโตไปเป็นนครใหญ่แห่งแรกของโลก พร้อมกันนั้นก็สร้างสมเทคโนโลยีใหม่ๆ อาทิ การทำภาชนะ รู้จักสร้างพาหนะที่ใช้ล้อ รวมถึงการเขียน

นับตั้งแต่ “มนุษย์ที่มีลักษณะทางกายวิภาคแบบใหม่” หรือ โฮโม เซเปียนส์ เซเปียนส์ ปรากฏตัวขึ้นในแอฟริกาเมื่อราว 300,000 ปีที่แล้ว

มนุษย์ก็มีน้ำเป็นเครื่องดื่มพื้นฐานที่สุด ของเหลวอันสำคัญยิ่งยวดนี้เป็นองค์ประกอบถึงสองในสามของร่างกายเรา ไม่มีสิ่งมีชีวิตรูปแบบไหนในโลกจะดำรงอยู่ได้หากปราศจากน้ำ ทว่าการผ่นตัวเองจากวิถีชีวิตล่าสัตว์หาของป่า ไปสู่การตั้งถิ่นฐานเป็นหลักแหล่ง กลับทำให้มนุษย์เริ่มหันมาพึ่งเครื่องดื่มชนิดใหม่ซึ่งได้จากข้าวบาร์เลย์และข้าวสาลี อันเป็นธัญพืชชนิดแรก que มนุษย์เจตนาปลูกขึ้น เครื่องดื่มดังกล่าวจะเข้ามามีบทบาทสำคัญในทางสังคม ศาสนา เศรษฐกิจ ทั้งยังเป็นเครื่องดื่มที่สำคัญสุดของอารยธรรมยุคแรกเริ่ม เจ้าเครื่องดื่มที่ช่วยนำทางมนุษย์ก้าวย่างไปตามวิถีสุโลกสมัยใหม่นี้ จะเป็นอะไรไม่ได้นอกจากเบียร์

นักประวัติศาสตร์เชื่อว่า มนุษย์ในยุค 10000 ปีก่อนคริสตกาลคงไม่รู้จักรกรรมวิธีหมักเบียร์แน่ๆ แม้เราไม่อาจจะบุลงไปว่าการหมักเบียร์เริ่มปรากฏขึ้นครั้งแรกเมื่อใด แต่ก็มีหลักฐานว่าชาวเมโสโปเตเมีย (อิรักโบราณ) ในช่วง 4000 ปีก่อนคริสตกาลต่างรู้จักเบียร์ดี เพราะปรากฏอักษรภาพของเบียร์ เป็นภาพมนุษย์สองคนใช้หลอดก้านกกดูดเบียร์จากไหใบโต (เบียร์ยุคดึกดำบรรพ์มีเมล็ดข้าว แกลบ และเศษซากอื่นๆ ลอยอยู่เต็มผิวหน้า จึงต้องใช้หลอดดูดเบียร์เพื่อไม่ให้เศษซากเหล่านั้นหลุดลงคอ)

ภาพสัญลักษณ์บนตราประทับที่พบจากเทเปกอราในเมโสโปเตเมีย จากสมัยราว 4000 ปีก่อนคริสตกาล เป็นภาพมนุษย์สองคนใช้หลอดดูดเบียร์จากไหดินเผาขนาดใหญ่

หลักฐานลายลักษณ์อักษรที่เก่าแก่ที่สุดของเรานั้นวัดอายุย้อนไปได้เพียง 3400 ปีก่อนคริสตกาล จึงไม่อาจบอกเล่าเรื่องราวการกำเนิดของเบียร์ที่มีมาก่อนหน้านั้น แต่ก็เป็นที่แน่ชัดแล้วว่า ความนิยมดื่มเบียร์เกี่ยวข้องกับการเพาะปลูกธัญพืชซึ่งเป็นวัตถุดิบในการทำเบียร์และการทำเกษตรอย่างแนบแน่น เบียร์ปรากฏขึ้น ณ ช่วงเวลาสำคัญในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ซึ่งบรรพบุรุษของเราเปลี่ยนจากการใช้ชีวิตเร่ร่อนมาอยู่ติดที่ ตามติดมาด้วยการเกิดสังคมที่สลับซับซ้อนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะสังคมเมือง เบียร์จึงเป็นเครื่องดื่มที่เก็บงำเรื่องราวของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์เอาไว้ จนไม่มีทางแยกเรื่องกำเนิดของเบียร์ออกจากการกำเนิดอารยธรรมของเราได้เลย

การค้นพบเบียร์

มนุษย์ยุคดึกดำบรรพ์ไม่ได้คิดค้นการทำเบียร์ขึ้น แต่ดูเหมือนพวกเขาจะค้นพบมันโดยบังเอิญมากกว่า การค้นพบครั้งนี้เป็นเรื่องที่อย่างไร้ที่หนิไม่พ้น หลังจากที่ยุคน้ำแข็งครั้งสุดท้ายสิ้นสุดลง หรือราว 10000 ปีก่อนคริสตกาล มนุษย์ก็เริ่มเก็บเกี่ยวธัญพืชป่าในดินแดนที่เรียกว่าเขตวงโค้งอันอุดมสมบูรณ์ ดินแดนผืนนี้ทอดตัวจากอียิปต์ ขึ้นไปตามชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน สู่บริเวณตะวันออกเฉียงใต้ของตุรกี ก่อนจะวกกลับลงมาทางใต้จรดพรมแดนอิรัก-อิหร่าน เหตุที่ได้ชื่อนี้เพราะความบังเอิญทางภูมิศาสตร์ เมื่อยุคน้ำแข็งสิ้นสุดลง บริเวณที่สูงในเขตนี้ก็กลายเป็นสถานที่อันเหมาะสมสำหรับแกะป่า แพะ โค และหมู พื้นที่บางส่วนมีบาร์เล่ย์และข้าวสาลีป่าขึ้นหนาแน่น นั่นหมายความว่าเขตวงโค้งอันอุดมสมบูรณ์ได้กลายเป็นแหล่งอาหารอันบริบูรณ์ของกลุ่มนักล่าสัตว์หาของป่าที่เร่ร่อนย้ายถิ่นฐานไปเรื่อย พวกเขาไม่เพียงล่าสัตว์และเก็บพืชที่กินได้เท่านั้น แต่ยังเก็บเอาเมล็ดธัญพืชป่าซึ่งมีอยู่มากมายและขึ้นเองตามธรรมชาติติดตัวไปด้วย

ธัญพืชพวกนี้แลดูไม่หิวหว่าแต่ก็เป็นแหล่งอาหารที่พึงพิงได้ในยามยาก แม้จะไม่เหมาะแก่การกินขณะยังดิบ แต่เมื่อถูกบดและนำไปแช่น้ำ มันก็จะกลายเป็นอาหาร ในตอนแรกพวกเขาคงผสมลงไปในซูปร่วมกับเครื่องปรุงนานาชนิด อาทิ ปลา ถั่ว และลูกเบอร์รี่ ในตะกร้าที่พอกด้วยปูนหรือน้ำมันดิน จากนั้นจึงใช้ไม้ปลายแหลมคีบหินที่ถูกเผาจนร้อนจัดหย่อนลงไป ธัญพืชประกอบด้วยอนุภาคเล็กๆ ของแป้ง ซึ่งเมื่อนำลงไปแช่ในน้ำร้อนก็จะดูดความชื้นและแตกออก แล้วปล่อยแป้งลงไปในซูปซึ่งทำให้มันข้นขึ้น

ไม่นานพวกเขาก็พบว่าเมล็ดธัญพืชมีคุณสมบัติที่แปลกประหลาดอีกอย่างหนึ่ง พวกมันต่างจากอาหารอื่นๆ เพราะถ้าเก็บรักษาไว้ให้แห้งจะอยู่ได้นานนับเดือนนับปี ยามที่ไม่มียัดถุดิบอื่นๆ สำหรับทำซูป ก็นำเมล็ดพวกนี้มาปรุงข้าวต้มหรือโจ๊กเหลวๆ (gruel) ได้ การค้นพบนี้นำไปสู่การพัฒนาเครื่องมือและเทคนิคการเก็บเกี่ยว การตระเตรียมและเก็บรักษาเมล็ดพืชนับเป็นภารกิจที่ต้องอาศัยความอดสาหัสสูง แต่ก็ช่วยป้องกันการขาดแคลนอาหารในอนาคต ดังปรากฏหลักฐานโบราณคดีจากช่วงราว 10000 ปีก่อนคริสตกาลอยู่ทั่วเขตวงโค้งอันอุดมสมบูรณ์ ทั้งไบมีดสะเก็ดหินที่ใช้เป็นเคียวเพื่อเก็บเกี่ยวเมล็ดธัญพืช ตะกร้าสานสำหรับใส่เมล็ด เตาหินเพื่ออบให้แห้ง หลุมไถดินเพื่อเก็บสะสม และหินม่สำหรับบดเมล็ด

พวกล่าสัตว์หาของป่าเริ่มหยุดเร่ร่อนและหันมาอยู่ติดที่ โดยจะย้ายไปพักตามที่พำนักชั่วคราวหรือที่พักตามฤดูกาลเท่านั้น ความรู้ในการเก็บสะสมเมล็ดธัญพืชเริ่มกระตุ้นให้ผู้คนลงหลักปักฐานอยู่ที่ใดที่หนึ่ง การทดลองในทศวรรษ 1960 ให้ความกระจ่างในเรื่องนี้ โดยนักโบราณคดีได้ทดลองใช้เคียวที่ทำจากไบมีดสะเก็ดหินเพื่อดูว่าครอบครัวมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์จะเก็บเกี่ยวธัญพืชป่า ซึ่งยังคงปรากฏอยู่ในบางส่วนของตุรกีได้ดีเพียงใด ภายในหนึ่งชั่วโมง นักโบราณคดีผู้นี้รวบรวมเมล็ดธัญพืชได้มากกว่าสองปอนด์ นั่นหมายความว่าครอบครัวที่ทำงาน

วันละ 8 ชั่วโมงติดต่อกัน 3 สัปดาห์ จะรวบรวมอาหารได้พอให้สมาชิกแต่ละคนมีเมล็ดพืชกินวันละหนึ่งปอนด์ไปทั้งปี แต่ที่หมายความว่าทั้งครอบครัวต้องตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้แหล่งที่มีพืชป่าขึ้นและรอเก็บเกี่ยวเป็นอาหารในเวลาที่เหมาะสมที่สุด หากเก็บเกี่ยวเมล็ดธัญพืชได้มากถึงขั้นนี้พวกเขาคงลืมนึกที่จะทิ้งมันไปโดยไม่ใส่ใจดูแลเป็นแน่

นี่คือที่มาของชุมชนที่เป็นหลักแหล่งถาวรแห่งแรกสุด เช่นที่ปรากฏอยู่บนชายฝั่งตะวันออกของทะเลเมดิเตอร์เรเนียน นับจากเมื่อ 10000 ปีก่อนคริสตกาล ชุมชนเหล่านี้ประกอบด้วยกระท่อมทรงกลมแบบเรียบๆ ที่มีเสาไม้ค้ำยันหลังคา และพื้นอยู่ลึกลงไปใต้ดินราวหนึ่งหลา กระท่อมเหล่านี้มักมีเตาไฟ พื้นปูด้วยหิน และมีเส้นทางผ่านศูนย์กลางประมาณสี่ถึงห้าหลา หมู่บ้านทั่วไปจะประกอบด้วยกระท่อมราว 50 หลังเป็นที่พำนักของประชากรราวสองถึงสามร้อยคน ถึงผู้พำนักในหมู่บ้านแบบนี้จะยังคงออกล่าสัตว์ป่าอย่างกาเซลล์ กวาง หมูป่า แต่หลักฐานโครงกระดูกก็ให้เบาะแสว่าพวกเขากินพืช อาทิ ผลต้นโอ๊ก เลนทิล ถั่วลูกไก่ และธัญพืชเป็นอาหารหลัก ซึ่งในช่วงนี้ยังเป็นธัญพืชที่เก็บมาจากป่ามากกว่าจะปลูกขึ้นโดยจงใจ

เมล็ดธัญพืชซึ่งเคยเป็นเพียงอาหารที่ไม่สลักสำคัญ เริ่มเข้ามามีบทบาทต่อมนุษย์หลังจากค้นพบว่ามันมีคุณสมบัติที่แปลกประหลาดอีกสองประการ ประการแรก ข้าวที่แช่น้ำทิ้งไว้จนเริ่มแทงยอดจะมีรสหวาน มนุษย์คงค้นพบคุณสมบัตินี้เมื่อพวกเขาเริ่มเก็บสะสมเมล็ดพืชในหลุมเก็บอาหารที่ไม่สามารถกันน้ำได้ทั้งหมด ปัจจุบันเรารู้ว่าความหวานนี้มาจากเมล็ดข้าวที่ขึ้นซึ่งจะผลิตเอนไซม์ เปลี่ยนแป้งในเมล็ดให้เป็นน้ำตาล มอลโทส หรือมอลต์ (กระบวนการนี้เกิดขึ้นในเมล็ดธัญพืชทุกชนิด แต่บาร์เลย์จะสร้างเอนไซม์มากที่สุด และให้น้ำตาลมอลโทสมากที่สุด) ในยุคที่แทบไม่มีน้ำตาลจากแหล่งอื่น มนุษย์คงให้ความสำคัญกับความหวานของเมล็ดข้าวที่เปลี่ยนเป็น “มอลต์” นี้มากจนกระตุ้นให้เกิดการพัฒนากรรมวิธีผลิตมอลต์ ด้วยการแช่เมล็ดในน้ำก่อนจะนำไปตากให้แห้ง

การค้นพบประการที่สองส่งผลสำคัญยิ่งกว่า โดยโจ๊กที่พวกเขา ตั้งทิ้งไว้สองสามวันจะมีการเปลี่ยนแปลงอันลึกลับ และปรากฏชัดเจน หากโจ๊กถ้วยนั้นทำมาจากเมล็ดที่เป็นมอลต์ ยีสต์ป่าจากอากาศเปลี่ยน น้ำตาลในโจ๊กให้เป็นแอลกอฮอล์ จนมีรสชาติน้อยและก่ออาการกรี้มๆ กรี้มออกกรี้มใจ เพราะโจ๊กได้กลายเป็นเบียร์ไปนั่นเอง

กระนั้น เบียร์ก็อาจไม่ใช่เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชนิดแรกที่มนุษย์ ได้ลิ้มรส ในยุคที่มีการค้นพบเบียร์ แอลกอฮอล์จากการหมักบ่มน้ำผลไม้ (เพื่อทำไวน์) หรือน้ำกับน้ำผึ้ง (เพื่อทำมีด (mead) หรือเหล้าที่เกิดจากการ หมักน้ำผึ้ง] อาจจะเกิดขึ้นโดยบังเอิญ ในยามที่พวกเขาพยายามเก็บรักษา ผลไม้และน้ำผึ้ง แต่ผลไม้เหล่านั้นมีตามฤดูกาลทั้งยังเน่าเสียง่ายมาก และน้ำผึ้ง ป่าเองก็มีอยู่จำกัด หากปราศจากภาชนะเครื่องปั้นดินเผาซึ่งเพิ่งเกิดขึ้น ราว 7000 ปีก่อนคริสตกาล ทั้งไวน์และมีดก็จะเน่าเสียในเวลาอันรวดเร็ว ข้อจำกัดเหล่านี้ไม่ปรากฏในเบียร์ที่ทำจากธัญพืช ซึ่งมีอยู่ดาษดื่นและเก็บ รักษาง่าย เปิดโอกาสให้ผลิตเบียร์ได้คราวละมากๆ ตามต้องการ แม้แต่ มนุษย์ที่ยังไม่รู้จักทำเครื่องปั้นดินเผาก็สามารถหมักเบียร์ในตะกร้าบุงด้วย ยางไม้ ถูหนังสัตว์ กระเพาะสัตว์ ท่อนไม้ที่ควั่นให้เป็นหลุม เปลือกหอย ขนาดใหญ่ หรือภาชนะหิน ผู้คนในแอ่งที่ราบลุ่มแม่น้ำแอมะซอนยังคงใช้ เปลือกหอยเพื่อปรุงอาหารมาจนถึงศตวรรษที่ 19 ขณะที่ชาวฟินแลนด์ ยังคงหมักซาค์ติ (sachti) หรือเบียร์พื้นบ้านไว้ในท่อนไม้จนถึงทุกวันนี้

หลังจากค้นพบกรรมวิธีผลิตเบียร์แล้ว พวกเขาก็พัฒนาคุณภาพ ขึ้นอีกด้วยการลองผิดลองถูก อาทิ หากโจ๊กมีมอลต์ผสมอยู่มาก และยิ่ง ทิ้งให้เกิดการหมักบ่มนานขึ้นเท่าไร เบียร์จะยิ่งมีฤทธิ์แรงมากขึ้นเท่านั้น มอลต์จำนวนมากหมายถึงน้ำตาลปริมาณมาก ยิ่งหมักบ่มนานเข้า น้ำตาล ยิ่งเปลี่ยนไปเป็นแอลกอฮอล์มากขึ้น การต้มโจ๊กให้ทั่วถึงก็มีส่วนช่วยเสริม ให้เบียร์แรงขึ้น เพราะโดยปกติการทำมอลต์ข้าวบาร์เลย์จะเปลี่ยนแป้ง เพียงร้อยละ 15 ให้เป็นน้ำตาล แต่หากผสมข้าวบาร์เลย์ที่เป็นมอลต์เข้ากับ น้ำ และนำไปต้มก่อน เอนไซม์อื่นๆ ซึ่งถูกกระตุ้นจากอุณหภูมิที่สูงก็จะ

เบียร์

ไวน์

เหล้า

กาแฟ

ชา

โคลา

6 เครื่องดื่มช่มคอที่เป็นมากกว่าเครื่องดื่มกระหาย

6 เครื่องดื่มที่ก่อร่างสร้างอารยธรรมมนุษย์ พลิกโฉมประวัติศาสตร์โลก
ครอบคลุมจากคนมั่งมีถึงผู้ยากไร้ ไร้สรรค์ให้เราเป็นเราดังในปัจจุบัน

หอม สแตนเดจ รองบรรณาธิการ **The Economist** พาเราออกผจญภัย
ผ่านเครื่องดื่ม 6 แก้วที่เป็นตัวแทนแต่ละยุคสมัย เปิดต้อนรับรสด้วยเบียร์
จากยุคเปลี่ยนผ่านสู่วิถีเกษตร สำแดงอารยะของกรีก-โรมันผ่านไวน์ชั้นเลิศ
บุกเบิกเส้นทางเดินทะเลรอบโลกไปกับเหล้ากลั่นรสแรง พร้อมจุตเชื้อไฟ
ปฏิวัติฝรั่งเศสจากถ้วยกาแฟให้ลุกโชน แล้วลิ้มรสชาในจักรวรรดิ
ที่ตะวันไม่เคยตกดิน ตบท้ายด้วยโคลาสหวานซ่าอันเป็นสัญลักษณ์
แห่งโลกาภิวัตน์ในขวดแก้ว

เตรียมกระดกความอัศจรรย์ที่กักเก็บอยู่ในเครื่องดื่ม 6 แก้ว ซึ่งครั้งหนึ่ง
เป็นหัตถ์ยาวิเศษและปศาสังหาร เป็นเสบียงในยามศึกและอาหารในยามยาก
เป็นเครื่องมือค้าหาและแบ่งแยกชนชั้น เป็นโรบ่มเพาะความคิดและเครื่องดื่ม
แห่งเหตุผล หากได้ดื่มตำต้นรากอารยธรรมผ่าน**ประวัติศาสตร์โลกใน 6 แก้ว**นี้
รับรองว่าคุณจะไม่มองเครื่องดื่มแก้วโปรดในมุมเดิมอีกเลย

325 บาท

Illustrator: Nuchcha Praphin